

Slaviska toner

UPPSALA KAMMARORKESTER
DIRIGENT: PAUL MÄGI

**TORSDAG
22 OKT
2015**

Program

Modest Musorgskij
1839-1881

En natt på Blåkulla

Valentin Silvestrov
f. 1937

Elegi för stråkorkester

Mieczysław Weinberg
1919-1996

Rapsodi över moldaviska teman op. 47/1

PAUS

Bedřich Smetana
1824-1884

Moldau

Antonín Dvořák
1841-1904

Slaviska danser op. 72

5 Spacírka *Poco adagio*

8 Sousedská *Grazioso e lento, ma non troppo, quasi tempo di Valse*

2 Dumka *Allegretto grazioso*

7 Kolo *Allegro vivace*

Uppsala Kammarorkester

Violin 1

Nils-Erik Sparf, *koncertmästare*

Klara Hellgren

Dag Alin

Anders Lagerqvist

Katarina Edvardsson

Sonia Flis

Evgueni Lobas

Ivar Björkeland

Violin 2

Bernt Lysell

Catharina Ericsson

Elin Rubinsztejn

Gabriele Freese

Staffan Ebbersten

Christina Gustavsson Hamberg

Viola

Susanne Magnusson

Jörgen Sandlund

Annette Maxe

Karin Dungal

Karin Wallmyr

Violoncell

Erik Wahlgren

Sara Wijk

Gunnar Jönsson

Maria Böhm

Kontrabas

Sigrid Granit

Eric Francett

Roger Bergman

Flöjt

Hanna Gustafsson

Kristina Eriksson

Hilda Holm

Oboe

Gunnar Månberg

Martin von Bahr

Klarinett

Lena Jonhäll

Jan-Erik Alm

Fagott

Sven Aarflot

Martin Krafft

Horn

Bengt Olerås

Lennart Svensson

Elin Holmström

Britt Crafoord

Trumpet

Bengt Fagerström

Paul Hägglöf

Andreas Parmerud

Trombon

Birgitta Lagerstedt

Sally Allkins

Nicholas Eastop

Tuba

Alexander Skylvik

Pukor

Christer Ferngren

Slagverk

Rolf Landberg

Tomaz Nilsson

Ulrik Nilsson

Harpa

Gabriela Thür

Färgrik resa runt den slaviska musikvärlden

Modest Musorgskij är väl urtypen för det olyckliga geniet, lika mycket före sin tid som dålig på självkontroll. En man som sällan visade prov på kunskap om sitt eget bästa, som dog alltför tidigt, huvudsakligen på grund av grav alkoholism, men efterlämnade ett underbart livsverk. Många tänker nog på Ilja Repins berömda porträtt av en rätt sliten, drygt fyrtioårig kompositör. *En natt på Blåkulla* har sitt ursprung i havererade operaplaner från julen 1858 (planerna havererade ofta runt Modest). Originalversionen presenterades med entusiasm av tonsättaren 1867 och tillägnades kollegan Milij Balakirev, men dennes sedvanligt hårda kritik gjorde att stycket låg orört i flera år innan det, kompletterat med körstämmor, höll på att bli del av en planerad opera-ballett, *Mlada*. Det vart inget av det heller, men till sist blev körversionen ett intermezzo, *Bondpojken drömscen*, i vad Musorgskij själv kallade ”den första äkta ryska komiska operan”, den ofullbordade *Marknaden i Sorotjinsk*. Efter Musorgskijs död gjorde Nikolaj Rimskij-Korsakov ett rent orkesterverk av intermezzot igen. Denne har fått utstå hård kritik för sitt sätt att redigera Musorgskijs mer oslipade tonspråk. Mer än en redigering är det onekligen, det undersköna slutet är exempelvis Rimskijs alldeles egna. Men det vore synd att helt sluta spela denna en gång allenarådande version bara för att vara trogen mot Modest. Det är Rimskijs i sitt slag mästerliga - och definitivt välment - ”avslipning” vi får njuta av ikväll.

Den ukrainske pianisten och kompositören **Valentin Silvestrov** är född i Kiev och påbörjade sina musikstudier vid femton års ålder. Han har blivit en av de främsta symbolerna för postmodernismen från öster, ofta med stillhet som något av ett

ledord. ”*Jag skriver inte ny musik, min musik är ett svar på, och ett eko av, det som redan existerar*”, är ett citat av honom. Likt flera av sina kolleger övergav han runt 1970 sin tidigare modernistiska stil, samtidigt som han vägrade följa de sovjetiska diktaten om att skriva högljutt och optimistiskt. *Elegi för stråkorkester* från 2002 är ett typiskt exempel på Silvestrovs stillsamma och gripande tonkonst. ”*Jag måste skriva det som behagar mig och inte vad andra tycker om, eller vad tiden kräver, som man säger... jag måste söka skönheten*”, sa han i en intervju 1990. Som bland andra den amerikanske musikforskaren Peter J. Schmelz konstaterat tycks tiden emellertid ha krävt en hel del av Silvestrov på sistone. Han har synts bland demonstranterna på Majdan-torget i sin födelsestad, och har kraftfullt protesterat mot annekteringen av Krim. Direkt efter skotten på Majdan i januari 2014 skrev Silvestrov två sånger till minne av tjugoårige Sergej Nigojan, som lär ha varit det första dödsoffret.

Mieczysław Weinberg föddes i Warszawa, skrev musik redan som tioåring och började studera piano vid stadens musikkonservatorium. Då andra världskriget utbröt flydde han till Sovjetunionen, och studerade snart komposition vid konservatoriet i Minsk för en elev till Rimskij-Korsakov, Vasilij Zolotarjov. Men redan 1941 blev det nödvändigt att fly igen, nu till Uzbekistans huvudstad Tasjkent. Vid denna tid mötte han Dmitrij Sjostakovitj, som blev en livslång vän och supporter av stor vikt för Weinbergs utveckling. Inte heller han undgick myndigheternas anklagelser rörande modernistiska tendenser, formalism och kosmopolitisk hållning. Han böjde sig inte för angreppen, vilket under lång tid tvingade honom att koncentrera sig på teater- och cirkusmusik,

och rent av sände honom i fängelse i tre månader vid ett tillfälle. Men många stora artister, som Emil Gilels eller Kurt Sanderling, gjorde vad de kunde för att sprida hans musik. I väst förblev ändå den oerhört produktive Weinberg (mer än tjugo symfonier och en mängd musik i alla tänkbara genrer från opera till tecknad film) länge relativt lite känd. Intresset är antligen rejält på väg upp, inte minst genom allt fler inspelningar under det senaste decenniet. *Rapsodi över moldaviska teman* från 1949 är ett mycket färgstarkt stycke, som typiskt nog dock inte saknar drag av mörker och ångest.

Mörker och ångest, självförbrännande arbete och ständiga ekonomiska bekymmer präglade tyvärr **Bedřich Smetanas** liv. 1874 var dövheten ett faktum, och samma år tillkom hans överlägset mest kända verk, *Moldau*. Tondikten ingår tillsammans med fem andra i cykeln *Mitt fosterland*, som på hemmaplan starkt bidragit till att han ses som den tjeckiske nationaltonsättaren, ännu mer så än självaste Dvořák. Av de övriga i cykeln är det väl bara *Från Böhmens ängar och lunder* som ibland spelas utanför Tjeckien. Moldau skildrar vattnets lopp från ursprunget i två små källor, en kall och en varmare som förenas till en enda ström. Floden flyter vidare förbi natur och folkliv, i månsken över vattennymfers dans, passerar klippor och stolta borgar. Brett rullar den fram mot Prag, och försvinner i fjärran då den övergår i Elbe. Magnifik tonmålning av en stor tonsättare som omvärlden borde ägna mer tid åt. Smetana hade förövrigt en period som göteborgare. I ett bistert akademiskt klimat lämnade han 1856 sin musikskola i Prag för kapellmästarposten vid Harmoniska sällskapet i Göteborg. Under sina fem år där fick han stor betydelse för stadens musikliv och skrev bland annat tre förträffliga, mycket hörvärda tondikter med historiska motiv.

Antonín Dvořák retade sig ofta på sin förläggare Fritz Simrock, då han tyckte att denne hade ett osunt intresse för inkomstbringande småstycken. Men man kan inte förneka förläggarens känsla för både affärer och konstnärlig begåvning, och samarbetet hade börjat bra. Johannes Brahms ingick i hans stall, och det var han som hade presenterat herrarna för varandra. Simrock kom genast på att det inte vore fel att följa upp Brahms succé med *Ungerska danser*. Varför inte en samling *Slaviska danser* av nyförvärvet? Så blev det, först i pianoduettform, men snart orkestrerades de åtta danserna op. 46. Stor framgång, en kritiker skrev: ... *en hundra procentig, dessutom alldeles naturligt, talang... om man plötsligt hittar en juvel på gatan måste man rapportera saken*. Simrock tjänade storkovan och ville med det snaraste ha mer, men Dvořák protesterade till en början. En lyckad semester på landet 1886 fick honom att ändra sig, och åtta nya *Slaviska danser* op. 72 såg dagens ljus. Medan op. 46 rört sig enbart i Böhmen ifråga om dansernas ursprung, bjöd op. 72 på en slavisk resa i vidare cirklar. I kvällens spelordning: Op. 72:5 är en *špacírka*, samma ord som spatsera, som tonsättaren kände väl från byn Vysoká där han levde i två decennier. Op. 72:8 är en *sousedská*, ”grannarnas dans”, en som främst utövats av äldre människor och som påminner om den tyska *ländler*. Op. 72:2 är ett prov på Dvořáks kära *dumka*, av ukrainskt ursprung. Op. 72:7 slutligen är en *kolo*, en ringdans som är känd från hela Balkan. Dvořáks folkmelodier är som oftast mest hans egna uppfinningar, och charmen och den mästerliga orkesterbehandlingen går det aldrig att ta miste på.

Gunnar Lanzky-Otto

Paul Mägi, dirigent

Estländaren Paul Mägi är sedan 2004 Uppsala Kammarorkesters chefsdirigent. Han är en högt ansedd dirigent med en omfattande och framgångsrik karriär på scener runt om i Europa, USA och Sydamerika. Han har även ett förflutet som jazzviolinist med internationell verksamhet. Paul Mägi var konstnärlig ledare och chefsdirigent för Lettiska Nationalorkestern mellan 1990-94 och vid Estlands Nationalopera 1995-2002. Sedan 2011 är han konstnärlig ledare och chefsdirigent vid Vanemuine Teater i Tartu, Estland.

Paul Mägi är också professor i dirigering vid Estniska Musikaliska Akademien och har tidigare verkat som gästprofessor vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm. 2013 blev han invald i Kungliga Musikaliska Akademien och i januari 2014 mottog han det hedervärda Estniska Kulturpriset för sitt breda arbete som dirigent och pedagog både i Estland och utomlands.

Musik i Upplands kommande konserter

Lördag 7 november 16.00

Carte Blanche, Trio X och hemliga gäster

Restaurangen, Uppsala Konsert & Kongress, fri entré

Arrangeras av Musik i Uppland och Uppsala Konsert & Kongress med stöd av Musikens Hus Vänner

Konsertkarusellen 12–20 november

Jord, folkmusikgrupp från Tornedalen. Traditionella och nyskrivna sånger med texter på meänkieli.

Turné i Uppsala län. Platser och tider, se www.musikiuppland.se

Torsdag 12 november 19.00

Klassiker Uppsala Kammarorkester. Dirigent: Stefan Klingele. Solist: Ilya Gringolts, violin.

Musik av Schnelzer, Mendelssohn och Beethoven

OBS!

Öppen repetition 11 nov kl 11.50-12.50

Konsertintroduktion 12 nov kl 18.20-18.40 med Anders Lagerqvist, violinist

Stora salen, Uppsala Konsert & Kongress

Söndag 22 november 19.00

Astor & Amadeus Uppsala Kammarorkester och Mikael Augustsson, bandoneon

Sträckkvintett av Mozart och musik av Piazzolla arrangerade av Augustsson.

Tisdag 5 januari 16.00

Trettondagsafton Uppsala Kammarorkester. Dirigent: Paul Mägi.

Solister: Agneta Eichenholz, sopran och Michael Weinius, tenor.

Fira trettondagsafton med operapärlor framförda av våra lysande sångstjärnor!

Det går att boka festmeny i restaurangen i anslutning till konserten.

Musik i Uppland samarbetar med Vi-skogen

Utöver en blomma, som tack till våra artisters medverkan planterar Musik i Uppland fem träd i Vi-Skogen som en gåva till vår gemensamma jord.

Musik i Uppland, Box 3106, 750 03 Uppsala, tel. 018-17 19 20, info@musikiuppland.se

Länsmusikchef: Peter Waldemarsson 018-17 19 33

Orkesterchef: Mona Gunnarsson 018-17 19 36, mona.gunnarsson@musikiuppland.se

Orkesterassistent: Jens Norberg 018-17 19 24, jens.norberg@musikiuppland.se

Foto: Uppsala Kammarorkester - Urban Jörén, Paul Mägi - Stewen Quigley

Se Musik i Upplands aktiviteter också via facebook, twitter och youtube.

www.musikiuppland.se

**MU
SIK**
I UPPLAND